

DE VINKENSPORT
IN DE ZUIDELIJKE
WESTHOEK

SUSKEWIET

DE VINKENSPORT
IN DE ZUIDELIJKE WESTHOEK

juni 2012

VOORWOORD

Ring, tjin, tjin, rrrrrr, tjaw, suskewiet

De vinkensport spreekt met haar typische gewoontes en terminologie voor velen ongetwijfeld sterk tot de verbeelding. De lange rij vinkeniers die tijdens een vinkenzetting muisstil naar de kooi voor hen zitten te staren, is een opvallend en kenschetsend straatbeeld dat weinigen onbewogen laat. De geschiedenis van de vinkensport is daarbij diep geworteld in de Westhoek, het is typisch iets 'van bij ons'. Al zeker sinds de 16de eeuw komen vinkeniers in onze streek samen in hun 'maatschappij' om er hun favoriete sport te beoefenen. Het verenigingsaspect is dan ook zeer belangrijk binnen de vinkensport.

CO7 erkent in het verenigingsleven de drijvende kracht achter het sociaal-culturele leven in de regio. Toen we op zoek waren naar een geschikt onderwerp voor een project met historische én artistieke inslag, hoefden we dan ook niet lang te zoeken.

De focus van dit project ligt op samenwerking. Niet alleen samenwerking binnen CO7, maar ook daarbuiten. Door samen te werken met de gemeente Houthulst en stad Harelbeke, kijken we ook buiten de grenzen van ons werkgebied. Heel belangrijk in dit verhaal is de samenwerking met de vinkeniersgemeenschap zélf. Door hen zoveel mogelijk bij het project te betrekken, gaan we verder dan enkel de sport in de kijker zetten. We maken de vinkeniers zelf ook bewuster van de rijke erfenis die hun sport heeft achtergelaten en nog steeds genereert.

Veel leesplezier en misschien tot in de reke!

Frans Masson

Voorzitter CO7

Marleen Baelde, Franky Bryon, Frans Lignel, Lieven Vanbelleghem,

Geert Vandewynckel, Darline Van Eeckhoutte | bestuursleden CO7 en schepenen van cultuur/historische zaken

SUSKEWIET VINK JE MEE?

In 2012 zetten Cultuurdienst CO7 en Erfgoedcel CO7 onder de noemer 'Suskewiet' de rijke geschiedenis en de vele tradities van de vinkensport in de kijker. CO7 (CultuurOverleg Zeven) is het samenwerkingsverband voor cultuur, erfgoed en archeologie tussen de gemeenten Heuvelland, Ieper, Langemark-Poelkapelle, Mesen, Poperinge, Vleteren en Zonnebeke.

In 2012 vindt in Houthulst het Belgisch Kampioenschap Vinkenzang plaats; de gemeente Houthulst werd zo een eerste belangrijke partner. Er werd eveneens een engagement aangegaan met de stad Harelbeke, de beheerder van de collectie van het voormalig Nationaal Vinkensportmuseum. In 2013 werken zij verder rond de vinkensport en zorgen zo voor de continuering van het project. Uiteraard werken we samen met de lokale vinkeniers en werd A.Vi.Bo, de Algemene Vinkeniersbond, bij het project betrokken.

Ten slotte verleenden ook de kunstafdeling van het Technisch Instituut H. Familie Ieper, de cultuurdiensten van de betrokken gemeenten, jeugdhuis De Flodder in Langemark, concertwerking Hypnoiz in Ieper, de vrijwilligers van 'WESTHOEK verbeeldt' en het Sportimonium in Hofstade hun medewerking aan 'Suskewiet'.

Het resultaat van al deze samenwerkingen is een hele waaier aan acties en activiteiten rond de vinkensport, gebaseerd op historisch onderzoek en nieuwe artistieke creaties met de vinkensport als onderwerp. De kers op de taart is een rondreizende en interactieve tentoonstelling. Deze brochure werd opgesteld als aanvulling bij die tentoonstelling, maar biedt je ook een overzicht van de andere onderdelen van het project. De brochure is geïllustreerd met oude én nieuwe foto's, genomen door Michaël Depestele en Nyk Dekeyser.

Erik De Vroede van het Sportimonium schreef de inleidende tekst 'De vinkensport in goeden doen', waarin hij de vinkensport kadert tussen de andere volkssporten. Hij kijkt hierbij ook over de landsgrens. Het stripverhaal van Geert Verscheure over Franske, Julien, Turbo en Elvis vormt de brug naar het lokale verhaal. Erfgoedcel CO7 belicht dit in 'De vinkensport in de zuidelijke

Westhoek'. Hiervoor werden onder andere een aantal fervente vinkeniers uit de streek bezocht. Dit project was voor Erfgoedcel CO7 immers een ideale gelegenheid om haar expertise rond mondelinge geschiedenis en immaterieel cultureel erfgoed aan te scherpen en verder uit te diepen. Cultuurdienst CO7 zag in 'Suskenwiet' de kans om op een vernieuwende manier artistiek en creatief talent in de regio in de kijker te zetten.

De tekst, die doorspekt is met sappige citaten uit de interviews, volgt dezelfde opdeling als de tentoonstellingsteksten: het eerste deel gaat over de vink, het tweede over de vinkenier, in het derde deel bespreken we de vinkenzetting en ten slotte de vinkenverenigingen.

De evolutie van het project werd bijgehouden op de blog WWW.SUSKENIEUWS.BE. Je vindt er alle evenementen, historische weetjes, leuke anekdotes en mooie foto's.

De tentoonstelling is te bezichtigen op volgende locaties:

- van 23 juni tot en met 11 juli 2012: Het Stationshuis in Merkem, naar aanleiding van het Belgisch Kampioenschap Vinkenzang
- van 8 tot en met 17 augustus 2012: Het Perron in Ieper
- van 17 tot en met 29 september: Gemeentehuis Langemark-Poelkapelle, naar aanleiding van het Suskenwiet muziekevenement op 29 september
- van 1 tot en met 25 oktober 2012: Bibliotheek in Ieper
- op 26, 27 en 28 oktober 2012: OC 't Zonnerad in Zonnebeke, naar aanleiding van de jaarlijkse vinkententoonstelling en roofvogelshow van vinkeniersvereniging KM De Staalbekken
- op 24 en 25 november 2012: Maeke-blyde in Poperinge, naar aanleiding van de jaarlijkse vogelshow van De Ware Vogelvrienden
- vanaf december 2012 is de tentoonstelling te ontlenen bij de dienst erfgoed en toerisme van Harelbeke

WWW.SUSKENIEUWS.BE

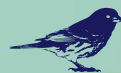

INHOUD

- 04 **VOORWOORD**
- 05 **SUSKEWIET - VINK JE MEE?**
- 07 **INHOUD**
- 09 **DE VINKENSPORT IN GOEDEN DOEN**
|Erik De Vroede – Sportimonium|
- 17 **STRIPVERHAAL**
- 23 **DE VINKENSPORT IN DE ZUIDELIJKE WESTHOEK**
|Mathias Cheyns – Erfgoedcel CO7|
- 25 **DEEL 1: DE VINK**
- 30 Ode aan de vink
- 32 **DEEL 2: DE VINKENIER**
- 41 Vinkenwandeling
- 43 **DEEL 3: DE VINKENZETTING**
- 52 Kortfilm Suskewiet
- 55 **DEEL 4: VINKENVERENIGINGEN**
- 63 Fiches Vinkeniersverenigingen
- 64 **RECEPT 'BLINDE VINKEN'**
- 65 **SUSKEWIET EN H.FAMILIE IEPER**
- 69 **SUSKEWIET IN HOUTHULST**
- 72 **EN VERDER?**
- 72 Suskewiet in Harelbeke
- 73 Muziekevenement Suskewiet
- 74 **COLOFON**

VINKENIERS VAN DE STRAUSSZANGERS
UIT MERKEM, CIRCA 1947-1950

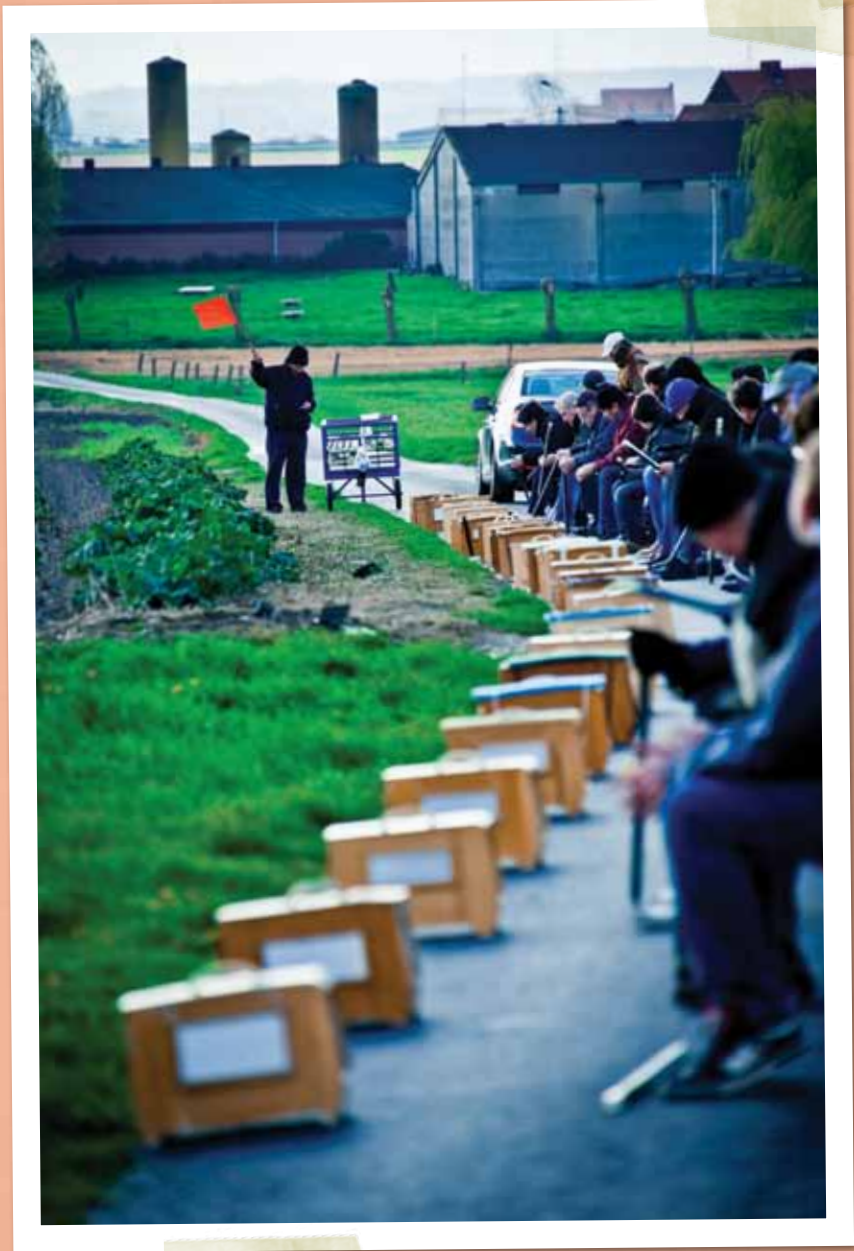

DE VINKENSPORT IN GOEDEN DOEN

Door Erik De Vroede | Sportimonium |

Europa biedt een bijzonder rijk palet aan traditionele sport- en spelvormen. Toch valt er in toenemende mate een tweedeling te onderscheiden. In het noorden zijn veel van die vermaken verdwenen en de schaarse volkssporten die ons resten hebben het bijzonder moeilijk zich te handhaven. In het Zuidelijke deel, in deze met name in Frankrijk, Italië, Portugal en Spanje, is de diversiteit goeddeels bewaard gebleven, maar ook daar hebben ze het moeilijk om zich staande te houden. Vlaanderen bevindt zich op het snijpunt tussen Noord- en Zuid-Europa, maar leunt duidelijk meer aan bij het zuiden wat spelcultuur betreft. Ook in Vlaanderen stonden de volkssporten, zowel wat diversiteit als aantal beoefenaars betreft, de afgelopen twintig jaar stevig onder druk. Toch kan Vlaanderen zich tot het koppeloton rekenen zowel qua aantal beoefenaars als qua diversiteit. Opvallend voor onze streken zijn de vele bolsporten met als belangrijkste krulbol, trabol en kegelen. Andere regio's in Europa kennen echter hun eigen varianten. Dat geldt niet voor de diverse vormen van schietspelen. Denken we aan handboogschieten op de staande en de liggende wip, het kruisboogschieten, het klepschieten, het buksschieten, het flessenschieten. Behoudens in de ons omringende regio's komen schietspelen in Europa (nog) nauwelijks voor.

Traditionele spelen waarbij dieren ingeschakeld worden zijn daarentegen wijd verspreid. De manier waarop dit gebeurt, getuigt niet altijd van veel fijnzinnigheid. Stierengevechten, hanengevechten, gansrijden, ganskappen, katknuppelen mochten in het verleden maatschappelijk misschien enigszins aanvaardbaar zijn, in de huidige samenleving zijn ze niet langer te verdedigen. Er wordt nu sterk tegenin gegaan en ze staan zwaar ter discussie (stierengevechten), ze verdwijnen (ganswerpen) of ze worden aangepast aan wat momenteel door de beugel kan door het dier vooraf te doden (gansrijden) of het te vervangen door een ersatz-exemplaar (katknuppelen) of ze worden gewoon bij wet verboden (hanengevechten).

Dierenspelen waarbij de dieren op een sportieve manier tegenover mekaar geplaatst worden, kunnen echter blijven rekenen op veel aanhang. Denken we aan paardenrennen of hondenraces die op internationale schaal worden georganiseerd. Maar dergelijke wedstrijden worden ook lokaal ingekleurd zoals het rendierrennen bij de Lappen. In de Spaanse provincies Cantabrië en Baskenland worden wedstrijden gehouden waarbij ossen een zo groot mogelijk gewicht moeten verslepen (arrastre de piedra) of worden, zoals in

het Zwitserse Wallis en in Val d'Aosta (Italië), 'koeiengevechten' (combat des reines) gehouden, een voor de dieren niet gevaarlijke krachtmeting om de hiërarchie in de kudde te bepalen. In Vlaanderen zijn het niet de grote dieren die ingeschakeld worden, het is veeleer klein maar fijn met duiven en vinken in de hoofdrol.

^ DRIE VINKENVERENIGINGEN UIT HOUTHULST POSEREN TROTS MET HUN VLAG, EIND JAREN '50

Bekendst en het populairst in eigen land is de duivensport maar in de afgelopen decennia heeft die fors aan belangstelling moeten inboeten en loopt het aantal duivenmelkers stelselmatig terug. De duivensport heeft stevige roots in ons land maar is bijlange niet zo oud als de vinkensport. Waar de eerste georganiseerde wedstrijden voor duiven plaatsvonden in het begin van de negentiende eeuw zijn de aanwijsbare sporen van vinkenzetten driehonderd jaar ouder. In de loop van de jaren heeft de duivensport een universele karakter gekregen, terwijl de bakermat van het vinkenzetten nog steeds de locatie is waar de sport momenteel wordt beoefend. Vooral in West- en

Oost-Vlaanderen, in die volgorde, is de vinkensport bijzonder populair. In de andere Vlaamse provincies zijn de verenigingen te tellen op de vingers van één hand. Opmerkelijk is dat er aan de overzijde van de taalgrens, geografisch aansluitend op West-Vlaanderen, in de streek rond Doornik en in het Luikse de 'pinsonnerie' op redelijk wat aanhang kan rekenen. In Nederland en in meerdere mate in Duitsland valt er wat activiteit op te tekenen. Verwant aan het vinkenzetten is het hanenkraaien of het hanenzingen dat her en der, ook in Wallonië nog met regelmaat wordt gespeeld. In het oosten van het land komt het spel er op neer dat de eigenaar vooraf moet schatten hoe dikwijls zijn haan zal kraaien gedurende de wedstrijd. In het westen verloopt de wedstrijd zoals bij het vinkenzetten: zingen om ter meest.

In absolute getallen is het vinkenzetten na het duivenmelken met voor-sprong de meest beoefende volkssport en bedraagt het aantal beoefenaars een veelvoud van de schutters op de staande wip of de krulbolders. Dat we zo'n goed beeld hebben van de volkssportscène is te danken aan een onderzoeksproject (Renson & Smulders 1979) dat de - soms verloren gewaande en onbekende volkssporten - systematisch in kaart heeft gebracht (Smulders 1982). In het kader van dit project is een vergelijkende studie opgezet over de evolutie van volkssporten over de periode 1982-2002 (Renson e.a. 2007). De resultaten leverden niet dadelijk een rooskleurig beeld op. Er viel een

IN CAFE DE TOEKOMST IN JONKERSHOVE WORDEN DE
KAMPIOENEN VAN DE SPARREVINK GEVIERD, 1963

↑ WILFRIED VAN ENGELANDT, ELVERDINGE,
1961

algemene achteruitgang te constateren van het aantal verenigingen. In 2002 werden nog slechts de helft geteld ten opzichte van 1982. Die achteruitgang geldt zowel voor de bol- en kegelspelen als voor de schietspelen. Proportioneel bleek de situatie nog erger te zijn voor werpspelen zoals meetschieten, stopschieten en struifwerpen. Geheel tegen deze trend in is het bijzonder opmerkelijk dat bij de dieren spelen* nauwelijks sprake is van een achteruitgang. Het vinkenzetten, samen met het hanenzingen en het gansrijden, is er slechts in geringe mate op achteruit gegaan, zowel naar het aantal beoefenaars als het aantal verenigingen. Specifiek voor het vinkenzetten zou het aantal verenigingen zelfs toegenomen zijn, van 363 naar 370. Daar te-

genover staat dat er een terugval is in het gemiddeld aantal leden per vereniging, van 49 naar 44, wat maakt dat het aantal spelers grosso modo gelijk zou gebleven zijn in de onderzochte periode. Het gemiddeld aantal leden ligt bij vinkenijsmaatschappijen trouwens beduidend hoger dan bij de meeste andere volkssportverenigingen. Dat is op zich een goede zaak, want ervaring leert dat er een zekere kritische massa nodig is om een vereniging goed te laten functioneren. Volkssportverenigingen die pakweg onder de twintig leden zakken, en zo zijn er heel wat, krijgen het moeilijk om de touwtjes aan elkaar te knopen. Wat dat betreft zit het dus goed met de vinkensport. Met het oog op de toekomst is de toenemende vergrijzing een minder goede evolutie. Hoewel de gemiddelde leeftijd van de volkssportbeoefenaars in zijn geheel steeg van 45 naar 48 jaar is die tendens uitgesproken bij de vinkenzetters, namelijk van 43 naar 53 jaar, wat toch frappant is. Met die gemiddelde leef-

* De duivensport is niet opgenomen in dit onderzoek.

tijd situeren de vinkenzetters zich nu in de middenmoot. Een positief aspect is de verhoogde deelname van de vrouwen in de periode 1982-2002. Voor de volkssporten als geheel merken we een verdubbeling naar goed twintig procent. Ook bij het vinkenzetten is de vrouwelijke participatie vertweevoudigd, maar de dames waren in 1982 al talrijker aanwezig dan in de andere volkssporten en klokten in 2002 af op nagenoeg dertig procent.

Het onderzoek is intussen tien jaar oud, maar de algemene tendensen blijven zich naar ons aanvoelen verder doorzetten, zelfs in die mate dat meerdere volkssporten in de afgelopen jaren helemaal van het toneel zijn verdwenen. Al bij al is de vinkensport anno 2012 nog in goede doen in een afbrokkelende wereld van de volkssporten en is in dat opzicht toch wel als een buitenbeentje te bestempelen. Buitenbeentje ook in de aard van het spel. 's Morgens vroeg in de reke, ergens op straat, in grote getale luisteren naar vinken in correcte zang; wie het niet kent, kijkt er van op.

Referenties

- Renson R; Smulders H, 1979, Volkssporten in Vlaanderen, in Cauwels A; Claeys U; Van Pelt H (eds), Sport in Vlaanderen: organisatie - wetenschap - begeleiding, Leuven: Acco, 99-118.
- Renson R; De Vroede E; Comeyne H; Huijsmans K; Rottiers L; Trogh I; Vandecasteele S; Vanlaar K; Verswijfel B, 2007, Volkssporten herbekeken. Veranderingen in het volkssportlandschap in Vlaanderen 1982-2002, Sportimonium 27: 4-12.
- Smulders H, 1982, Typologie en spreidingspatronen van de volkssporten in Vlaanderen, 2 vol. (Leuven: K.U.Leuven; doctoraatsverhandeling lichamelijke opvoeding).

STRIPVERHAAL

Dit stripverhaal werd getekend door tekenaar Geert Verscheure uit Westouter. Het is gebaseerd op een combinatie van anekdotes die werden verzameld tijdens het afnemen van de interviews met vinkeniers. Wat je hier leest, is dus allemaal echt gebeurd...

WIKI

CO₂ cultuur - erfgoed - archeologie

Op een zondagmorgen in mei, ergens in de zuidelijke Westhoek eind jaren 1960.

Zo Franke, we gaan vertrekken. Ben je klaar voor je eerste vinken-zetting?

Ja, nonkel Julien, ik kijk er al de hele week naar uit. En Turbo is er ook klaar voor!

Salut! Niet blijven plakken, hé!

Dag!

Café De Witte Raaf. Daar is het. Er is al veel volk precies.

De vinkeniers schuiven met hun bondkaart aan om zich in te schrijven...

... en begeven zich naar buiten om hun vogel in de reke te zetten.

Volla... Ik zet hier de beste vogel van gans de zetting! Verleden week zong mijn Tarzan nog 621 liedjes.

Hmmm... Dat zullen we wel eens zien. Strake zingt hij wel een toontje lager...

DE VINKENSPORT IN DE ZUIDELIJKE WESTHOEK

Door Mathias Cheyns | Erfgoedcel CO7 |

SUSKEWIE
WEEUW
BEEUW

DEEL 1: DE VINK

PLAISANTE VINKEMIEREN, DEN KOELEN MEY KOMT AAN,
DE BRUILOFT VAN DE DIEREN, LAET ONS MAER 'T VELD TOE GAEN.
HET VINKJE HOORT MEN KWEELLEN MET EEN HOFFELIJK GESCHAL;
HET DOET ONS HERTJE STREELEN NAAR 'T JEUVDIGE GROENE DAL.

(FRAGMENT UIT 'PLAISANTE VINKEMIEREN', OPGENOMEN IN E. DE COUSSEMAKER, CHANTS POPULAIRES
DES FLAMANDS DE FRANCE)

EEN VINNIG DIERTJE

De vink (*Fringilla coelebs*) wordt ook wel botvink, boekvink of charlotte genoemd. In de volksmond heeft men het soms over 'vrijgezellenvink'. Het is een zangvogel die bekend staat om zijn strijdlust. Tussen maart en augustus zingen de mannetjes om het hardst om zo hun territorium te verdedigen en wijfjes te lokken. Het liedje duurt maximaal vijf seconden en de mannetjes herhalen het gemakkelijk tot tien keren per minuut. In West- en Oost-Vlaanderen - maar ook in de rest van België en (vroeger) in delen van Nederland, Duitsland en Frankrijk - organiseert men zangwedstrijden met vinken: de vinkenzettingen. Deelnemers aan die wedstrijden noemen zichzelf vinkeniers en groeperen zich in vinkenverenigingen.

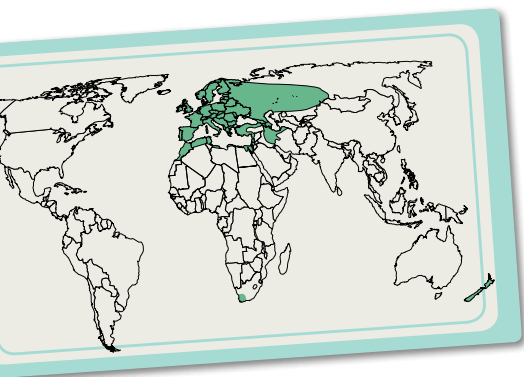
HOE HERKEN JE DE VINK?

Een botvink is ongeveer vijftien centimeter groot. Hij heeft een kastanjebruine mantel en een groenachtige stuit. Onderaan is de vink wijnrood. De kruin en nek zijn dan weer overwegend leiblaauw. Je kan de botvink herkennen aan zijn dubbele opvallende vleugelband. In de vlucht is de witte buitenstaart duidelijk zichtbaar. Wijfjes, door vinkeniers ook wel 'popjes' genoemd, hebben een veel doffere kleur.

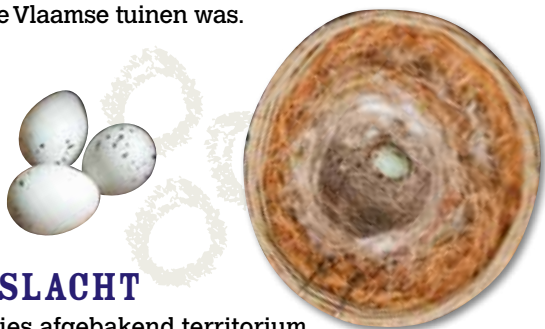
WAAR ZIE JE VINKEN VLIEGEN?

Het verspreidingsgebied van de vink ligt in Europa, Noord-Afrika en Klein-Azië. De vogel werd ook ingevoerd in Australië en Zuid-Afrika. De vink is vaak terug te vinden in middelhoge bomen in loof-, gemengde en naaldbossen, parklandschap, parken, tuinen, lanen; in halfopen cultuurlandschap en in steden. In streken met weinig oude bomen treffen we ook weinig vin-

ken. Tijdens een telling van Natuurpunt in februari 2012 bleek dat de botvink op dat moment de meest voorkomende vogel in de Vlaamse tuinen was.

DE VINK EN ZIJN NAGESLACHT

Elke mannelijke vink heeft een netjes afgebakend territorium waar hij in de zomer broedt met één, twee of drie popjes (wijfjes). Hoeveel jongen ze grootbrengen, hangt af van hoe goed de paring lukt. Meestal zijn het er twee of drie. Als de jongen dertien dagen oud zijn, dwingen hun ouders ze om het nest te verlaten. De jonge vogels verzamelen in het begin van augustus in kleine groepjes en leiden een zwervend bestaan, vaak in de omgeving van hun broedplaats. Een botvink van minder dan één jaar oud wordt ook wel takkeling genoemd.

TWEE GROEPEN, TWEE LIEDJES

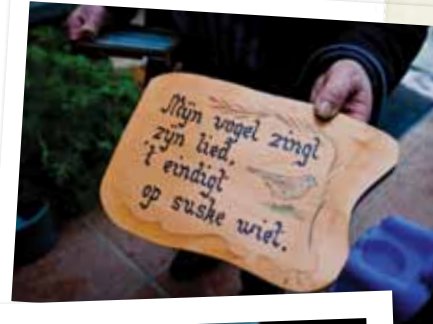
Uiterlijk zijn er weinig verschillen tussen de soorten botvinken. Toch kan je twee verschillende groepen onderscheiden. Enerzijds is er de inheemse boomgaardvink, anderzijds de trekvink. Die eerste heeft reeds één of meerdere nesten gebouwd en zijn territorium tegen indringers (andere botvinkmannetjes) verdedigd. De trekvink zoekt in de herfst vanuit de stamgebieden in Noorwegen, Zweden, Rusland, Finland, Denemarken en Duitsland warmere oorden op. Het opmerkelijkste verschil tussen de twee groepen ligt in de zang. Het liedje van de boomgaardvink eindigt stevast op 'sus-kewie'. Trekvinken hebben een gezang dat eindigt op 'weeuw' of 'beeuw'. De zang van de inheemse boomgaardvink wordt door de vinkeniers ook wel 'Vlaamse zang' genoemd. Alles wat daarvan afwijkt, noemen ze 'Waalse zang'. 'Waal' verwijst hier niet naar Wallonië, maar naar het Oudnederlandse woord voor alles wat vreemd en uitheems is. Daarnaast is de boomgaardvink ook dikwijls te herkennen aan de weggeslepen staartpennen, een gevolg van het liefdesspel.

De trekvinken vliegen over ons land van oktober tot november, richting Middellandse Zee. De laatkomers, 'sneeuwers' genaamd, eindigen hun trek hier bij ons. In maart-april keren de vinken terug naar hun broedgebied. Men spreekt in dit opzicht over 'weerdrijvers'.

WAT ETEN VINKEN?

De vink wordt soms een hoornige notenkraaker genoemd. Het menu van de vink bestaat uit een grote verscheidenheid aan zaden en vruchten. Ook spinnen, insecten en wormen vormen een belangrijk deel van het dagelijks vinkenvoedsel. Toch eten de zangvogels meer plantaardig dan dierlijk voedsel. Aan de binnenzijde van de bovenbek en de onderbek bevindt zich een dikke hoornige rand, die in combinatie met de krachtige kaakspieren in staat is om te functioneren als notenkraaker. Geen overbodige luxe bij het eten van beukennoten en zonnebloempitten! De jongen eten zowat uitsluitend levende insecten. In gevangenschap is dit vooral de buffaloworm.

← OPENLEGGEN VAN DE NETTEN OM VOGELS TE VANGEN EN WACHTEN TOT HET SLAGNET DICHTKLAPT, LANGEMARK

VAN VINKENVANGST TOT VINKENKWEEK

Een volièrevink wordt gemiddeld tien tot dertien jaar oud. Uitschieters tot zeventienvintig jaar zijn gekend. In het wild worden ze maar zo'n acht jaar oud. Vroeger ving vinkeniers zelf wilde vinken. Oorspronkelijk werd hiervoor een hele reeks technieken gebruikt, gaande van mist- en slagnetten tot lijmstokken en inloopkooien. Later ving men bijna uitsluitend nog met slagnetten. Lokvogels leidden de vinken in de netten die dichtklapten. Een 'broekje' zorgde ervoor dat de lokvogels niet wegvlogen.

De gevangen vogels waren vooral trekvogels. Het vangen van inheemse boomgaardvinken gebeurde ook wel, maar dikwijls buiten de toegestane vangstperiode en dus illegaal.

De gevangen trekvogels moesten achteraf de juiste zang ('suskwie') aanleren vooraleer ze konden deelnemen aan wedstrijden. Om dat te bereiken, zette men ze in de buurt van een ervaren vink, ook 'leermeester' genoemd. De zang is immers voor een stuk het resultaat van imitatiegedrag. Dit proces wordt 'verleren' genoemd. Later gebruiken vinkenliefhebbers hiervoor ook bandopnemers of CD's. Het verleren is een delicaat proces. In Kortrijk kwam het ooit tot een proces nadat iemand met opzet een 'Waal' in zijn tuin gehangen had om de takkeling van de buurman slechte liedjes te leren. De eigenaar van de 'Waal' werd veroordeeld.

In 1972 werd de vangst onder druk van natuurliefhebbers verboden. De vinkeniers waren voortaan aangewezen op de wettelijk toegestane 'bevoorrading'. Per jaar schreef de overheid een vangquotum uit. De controle ervan gebeurde met pootringen, die verdeeld werden onder de vinkenverenigingen. Vinken mochten enkel nog gevangen worden met 'pukkels' (vangkooitjes) en niet langer met netten. Het protest tegen de vangst bleef duren, met als gevolg dat de vinkenvangst in 2003 volledig werd verboden. Vanaf dan zijn de vinkeniers volledig op de kweek aangewezen. Hier en

daar wordt er toch nog illegaal aan wildvangst gedaan, wat door de Algemene Vinkeniersbond streng bestraft wordt.

De meeste vinkeniers zien de afschaffing van de vogelvangst als de doodsteek van de vinkensport. De kweek van botvinken is immers niet eenvoudig. Om te beginnen is het niet gemakkelijk succesvolle kweekkoppels samen te stellen. Daarnaast hebben de wijfjes eivoer, kalk, vitaminen en mineralen nodig vooraleer ze gaan leggen. De vink is zoals gezegd een erg agressieve vogel en dus komt partnergeweld veelvuldig voor. Daarom moet er geïnvesteerd worden in grote – en dure – kweekvolières met meerdere compartimenten waarin de nesten niet worden verstoord. Het is dan ook niet verwonderlijk dat veel vinkeniers met weemoed terugdenken aan de periode waarin ze nog mochten vangen. Anderzijds zijn ze ook realistisch genoeg om te beseffen dat dit niet terugkomt en proberen ze er het beste van te maken.

'DAT WAS HEEL SPANNEND. WE ZATEN IN EEN KOTJE GECAMOUFLEERD MET TAKKEN, TE LUISTEREN NAAR DE VINKEN DIE AFKWAMEN. ALS VOGEL-LIEFHEBBER KEN JE HET GELUID DAT VOGELS MAKEN. ZONDER DAT JE DE VOGEL ZIET, HOOR JE HEM AFKOMEN. JE HOORT ZIJN LOKROEP. [...] MAAR DAT IS VOORBIJ, DAT VOGEL-VANGEN. DAT IS GEDAAN. IK HEB HET HEEL GRAAG GEDAAN, MAAR HET IS GEDAAN.'

[LUC BLONDEEL, ZONNEBEKE]

→ ZANGKEURKAARTEN NAAR AANLEIDING VAN EEN BETWISTING VAN GELDIGE ZANG

ODE AAN DE VINK

Dat de liefde voor de vink inspirerend werkt en vinkenzang als poëzie in de oren klinkt, bewijzen deze gedichten.

SUSKEWIET

VANUIT HET STRUIKGEWAS KLINGT "SUSKEWIET".
WELKE VOGEL ZINGT DAAR? IK ZIE U NIET?
PLOTS DUKT HET BONTGEKLEURDE KLEEMOOD OP,
EN VLIEGT GEZWIND NAAR EEN HOGE BOOMTOP.
ZOALS BESCHREVEN... JE MOET NIET GISSEN,
VINKENZANG-CONCERT MAG JE NIET MISSEN!
VROLIJK KLINGT HET: "SUSKEWIET-SUSKEWIET",
VOGELTJE, BLIJF ZINGEN UW EEUWIG LIED.

- MARTINE GOUHIE -

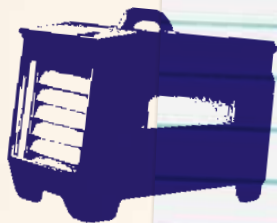
IN HET KRIJT
HET VROLIJK VINKENVOLK,
VROEG UIT DE VEREN,
VERDIENT ZIJN STREPEN AL METEEN
ÉÉN NA ÉÉN.

TOT IN DE VERSTE VERTEN
GEKOOID, GELIJD, GESPREID,
MET ZIJN ALLEN
STILZWIJGEND
IN HET KRIJT

ALLEEN
HET LAATSTE GLAS
- NADIEN -
VOORWAAR VOLKOMEN EENSGEZIND,
KRIJGT WEL EENS LAST
VAN TEGENWIND

- JEF SOENENS -

VINKENBALADE

VREEMDE KONINKLIJKE VINK
IN DE HERFST LAAT ZE DE LAATSTE WINDVLAAG GAAN
DE LAATSTE REGEN EN DE NIEUWE MAAN
WAAR ZE ZO DOL OP IS
OMDAT DE STERREN DAN ZO HELDER SCHIJNEN
VLIEGEN WIL ZE, OVER KALENDE BOOMGAARDEN
ALS EEN WILDE DARTELE PLUIM NAAR HET LICHT
VAN EEN ZON DIE HAAR OPGANG MAAKT IN NEVEL

MAAR ZE HOUDT ER NIET VAN STORMEN TE TROTSEREN
ALS EEN MOEDIGE MEEUW
WANNEER DE OUDE WIND DE WOLKEN UIT ELKAAR JAAGT
EN ZE DE MIST INGAAT EN LANGZAAM AAN VERDWIJNT
HET IS DE LUCHT DIE HAAR OMGEEFT

JE WEET MOOIT WAAR ZE AANLANDT ALS ZE WEGVLIEGT
WAAR DE TIJD IS, WIE HAAR LAATST HEEFT GEZIEN
OF ZE JOU EEN VEER HEEFT NAGELATEN
OF ZE TERUGKOMT OF IN DE BUURT MISSCHIEN

OF HAAR TOEKOMST IN SPERWERKLAUWEN
OF POEZENPOTEN LIGT,
ALS DE MAAN SCHIJNT
NET ALSOF HET LICHT BRANDT OP DE GANG
WERD ZE DAN NOG AANGERAAKT EN WAS ZE BANG?
IS HAAR WERELD DAN NOG HEMELSBLAUW
OF EERDER DONKERROOD EN GRAUW?

- WILFRIED LOMBARDY -

DEEL 2: DE VINKENIER

'DE VINKENSPORT IS EEN LIEFHEBBERIJ, WAARIN MENSCHEN VAN GERINGEN STAND EEN AANGENAAM EN EERLIJK VERZET VINDEN, DAT ZUIVER EN OMBAATZUCHTIG IS, ZONDER DRIFT OF GELD-VERSPILLING, WAAR IEDER MET EENVOUDIGE MIDDELS KAN AAN MEEDOEN... GEEN DING DUS OM ER DE WERELD MEDE TE VEROVEREN OF GROOTSCHE PLANNEN UIT TE VOEREN; HET IS EN BLIJFT EEN LIEFHEBBERIJ TUSSCHEN VINKEN EN VINKENIERS.'

(STIJN STREUVELS)

➤
JOËL ROUSSEEUW UIT WATOU
HEEFT DE EERSTE PRIJS
GEWONNEN TIJDENS
EEN VINKENZETTING
(1946 OF 1947)

EEN STREEPJE GESCHIEDENIS

De oorsprong van het houden van vinken voor hun gezang ligt in de late middeleeuwen. Toen waren jacht, vis- en vogelvangst voorbehouden aan de adel. Enkel de machtige steden ontsnapten aan deze adellijke wetgeving: net buiten de stadsmuren mocht men in de toegestane periodes vogels vangen en verhandelen. Zo ontstonden al snel stedelijke vogelmarkten, waar allerlei vogels – waaronder vinken – en klein wild als lekkernij werden verkocht. Vanaf de zestiende eeuw verenigden de handelaars in klein gevogelte en de vogelvangers zich in gilden. Ze werden 'vynckenaers' genoemd.

De lokvogels die ze gebruikten bij de vangst werden in gevangenschap gehouden tijdens de periodes dat de vangst niet toegestaan was. Waarschijnlijk merkte men op dat de mannetjesvink heel strijdlustig is en begon men onderling zangwedstrijden te houden met de lokvogels. In de zeventiende eeuw ontstonden vinkeniersgilden met als voornaamste doel het organiseren van vinkenzangwedstrijden.

In 1795 annexeerde Frankrijk de Oostenrijkse Nederlanden, waartoe Vlaanderen toen behoorde. In de geest van de Franse Revolutie werden ook bij ons de adellijke voorrechten afgeschaft. Plots mocht iedereen naar hartenlust vogels vangen, ook op het platteland. Het betekende de start van een lange bloeiperiode voor de vinkensport.

BLINDE VINKEN

Vanaf de achttiende eeuw werden vinken verblind. Men ging er – onterecht – van uit dat vinken die niets zagen beter zongen. Vooraleer men de vink verblindde, plaatste men de vogel een tiental dagen in een verduisterde kamer, zodat die kon wennen aan het leven in het donker. Dan pas volgde de behandeling. Men hield een dun, gloeiend ijzerdraadje met omgeplooid uiteinde dicht bij de oogjes van het vinkje. In een natuurlijke reflex kneep de vogel het oogje toe en door de hitte van het draadje plakten de oogvliesjes aan elkaar. In principe was de bewerking omkeerbaar, maar in de praktijk werd ze zelden ongedaan gemaakt. Dat de behandeling niet altijd goed afliep, kunnen we afleiden uit het feit dat West-Vlaamse vinkeniers vroeger wel eens spraken over 'putogen' of 'blaasogen'. In het eerste geval betekende dit dat de ogen daadwerkelijk uitgebrand waren. 'Blaasogen' waren ogen die zodanig verminkt waren, dat er voortdurend oogvocht doorheen de samengeklitte

oogleden kwam. In principe waren blinde vinken niet volledige verblind: door het toegeplakte oogvlies konden ze nog licht waarnemen. Een blinde vink werd in de kenmerkende 'kattebete' of 'katteknijzer' gehouden: een 'open' kooi met dubbele tralies om katten op afstand te houden.

KATTEBETE
↓

Aan het begin van de twintigste eeuw kwam er meer en meer protest tegen het blind maken van vinken.

'DE VINKEN, DIE GEMARTELDE ZANGVOGELEN, HEBBEN DEN ZONDAG MORGEND DE GEMEENTEFEESTEN MOGEN OPENEN DOOR HUN ALTIJD VROOLIJK GEZANG DAT ALTIJD HERHAALD WAS EN HEBBEN ALZOO AAN HUNNE BEULEN EENIGE STUKKEN VAN VIJFFRANKS KUNNEN VERSCHAFFEN DIE NATUURLIJK IN DE HERBERGEN ZIJN VERTEERD GEWEEST.'

(ARTIKEL UIT DE WEERGALM VAN 22 AUGUSTUS 1907, BEWAARD IN HET STADSARCHIEF IEPEL - WWW.HISTORISCHEKRANTEN.BE)

In 1909 besloot de Ieperse gemeenteraad ten gevolge van het toenemende protest de subsidie voor een vinkenzetting tijdens de Ieperse Tuyn dagviering in te trekken, een voorstel van gemeenteraadslid Begerem. Ook vinke-niers keerden omwille van het verblinden van de vinken de vinkensport de rug toe, al vormden zij een uitzondering.

De Eerste Wereldoorlog (1914-1918) zorgde voor een eerste echte onderbreking van de vinkensport. Het toenmalige epicentrum, de Westhoek en

→ VINKENIERS ANDRÉ
EN FILIP VANLEDE

Vlamertingenaar André Vanlede (°1925) kende als kind nog iemand die een blinde vink had:

'IN DE GUIDO GEZELLESTRAAT WAS ER IEMAND MET EEN BLINDE VINK. HIJ KON DIE VOGEL OP DAT MOMENT VERKOPEN VOOR DUIZEND FRANK. IK SPREEK NU OVER DE JAREN '30, HÉ. IN FRANKRIJK WAS HET SPELEN MET BLINDE VINKEN NOG TOEGELATEN. HIJ WILDE NIET VERKOPEN, EN PROBEERDE DE VOGEL TERUG TE LATEN ZIEN. HET LUKTE HEM HET EERSTE OOGJE WEER OPEN TE KRIJGEN, MAAR BIJ HET OPENEN VAN HET TWEDE OOGJE IS DE VINK IN ZIJN HAND GEBLEVEN (= GESTORVEN).'

(ANDRÉ VANLEDE, VLAMERTINGE)

EDDY, TARZAN EN RAMBO

Hoewel sommige natuurliefhebbers de vinkensport nog altijd als dierenvriendelijk beschouwen, zien de meeste vinkeniers zichzelf als dierenvrienden. Ze steken heel wat tijd in de verzorging van hun vinken. Op het internet circuleren volledige handleidingen voor de verzorging van de diertjes waarin bijvoorbeeld verschillende zaadsoorten tot in detail beoordeeld worden.

→ VINKENIER
LUC BLONDEEL

'IK WAS ELKE DAG ZO'N ANDERHALF UUR MET MIJN VINKEN BEZIG. EN DAN REKEN IK DE UREN DAT IK EROVER AAN HET PRATEN WAS NOG NIET MEE, WANT ER ZATEN HIER ELKE DAG VINKENPIETEN AAN TAFEL. WE BABBELDEN ER MEER OVER DAN DAT WE ERMEE BEZIG WAREN. [LACHT] DE VINKENSPOORT IS EEN HELE MOOIE LIEFHEBBERIJ.'

(RIK MIJNGHEER, HOUTHULST)

Vroeger was dit wel anders:

'OP MAANDAG VAN MEI-KERMIS WAS ER KONINGSZETTING. ER WAS EEN VOGEL WAARVAN WE WISTEN DAT HET DE BESTE WAS. IK WAS TOEN EEN JAAR OF TIEN. GODVERDOMME, DIE VOGEL SCHUIFFELDE NIET. IEDEREEN VERSTOMD. "HOE IS DAT MOGELIJK?" NA EEN UURTJE ZAT DE WEDSTRIJD EROP. TOEN DE EIGENAAR HET KOOITJE OPENDEED, KWAM ER EEN MUIS UIT! NATUURLIJK SCHUIFFELDE DIE VOGEL NIET, HIJ HAD GEEN ETEN MEER! DIE MUIS HAD HET ALLEMAAL OPGEGETEN. GELACHEN DAT WE HEBBEN! MAAR SINSDIEN IS DE ZORG VOOR DE VOGELS VEEL VERBETERD. MENSEN WAREN VROEGER EEN WEEK WEG OM TE WERKEN EN HADDEN NIET VEEL TIJD OM VOOR HUN VOGELS TE ZORGEN. IN DE WINTER WAS HET DONKER ALS ZE WEGGINGEN EN DONKER ALS ZE THUISKWAMEN. NU BEN JE ELKE DAG BIJ JE VOGELS.'

(ANDRÉ VANLEDE, VLAMERTINGE)

Vinkenier werd men vroeger dikwijls van vader op zoon. Kinderen mochten al eens mee naar de zetting om één van vaders vinken te tekenen. Anderen kregen de microbe te pakken via een oom of een grootvader. Ook vandaag is de vinkensport bij uitstek een familiegebeuren:

'HET IS EEN ONDERDEEL VAN ONS GEZIN. MIJN ZONEN SPELEN MET DE VINKEN. MIJN DOCHTER SPEELT MET DE VINKEN. MIJN SCHOONZOOM SPEELT MET DE VINKEN. MIJN VROUW SPEELT MET DE VINKEN. VINKENZETTEN IS MEESTAL EEN FAMILIEGEBEUREN. ER ZIJN WEINIG PLAATSEN WAAR HEEL HET GEZIN ER NIET BIJ BETROKKEN IS.'

(LUC BLONDEEL, ZONNEBEKE)

Vinkeniers geven hun vinken steevast een naam. Vroeger was het de mode om ieder jaar de naam van nieuwe vinken te laten beginnen met een specifieke letter. Doorheen de jaren is deze traditie echter verwaterd. De namen van vinken verwijzen dikwijls naar helden uit de sport of populaire artiesten. Zo kwam de naam Eddy (Merckx) vaak voor in de jaren '60 en was Tom (Boonen) in 2011 de meest gebruikte naam. Enkele klassiekers zijn Tarzan, Rambo en Turbo.

Soms werd bij het overlijden van een kampioenvogel een doodsberichtje opgesteld in de vorm van een doodsprentje. Hierbij werd vooral de eigenaar van het diertje op de korrel genomen.

80 FRANK VOOR LEGENDE

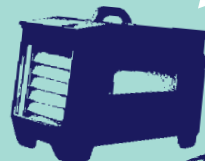
Sommige vinkeniers zijn bereid veel geld te betalen voor een goede zangvogel. Een echte vinkenier zal een goede vogel echter niet snel verkopen:

'IK HEB 25 JAAR GELEDEN EENS DE KANS GEHAD OM EEN HELE GOEIE VINK TE VERKOPEN. IK KOM ER TOEN 100.000 FRANK VOOR KRIJGEN EN TOCH HEB IK HET NIET GEDAAN. DIE VOGEL FLOOT 800 LIEDJES PER VUR, MAAR IK WIST DAT HIJ MEER KON. HET WAS TOEN MIJN DROOM OM EENS 1.000 LIEDJES TE HALEN OP EEN ZETTING. "IS 100.000 NIET GENOEG?", VROEG DE KOPER. "JAWEL", ZEI IK, HET HEEFT NIETS TE MAKEN MET GELD." IK KOM HET GELD NOCHTANS GOED GEBRUIKEN. IK HEB HET EENS BESPROKEN MET MIJN VROUW. ZE ZEI ME DAT IK ERMEE MOCHT DOEN WAT IK WOU. 'ALLEMAAL GOED EN WEL', ZEI IK, 'MAAR ALS HIJ PLOTS DE GEEST GEEFT MOET JE ACHTERAF NIET KOMEN KLAGEN!' EN DAT MOET NU LUKKEN, NATUURLIJK, DAT DIE VOGEL DRIE WEKEN LATER OVERLEDEN IS... MAAR ZE HEEFT ER ACHTERAF NOOIT MEER IETS OVER GEZEGD.'

(RIK MIJNGHEER, HOUTHULST)

OMER BOGAERT,
ZONNEBEKE, 1965

Ook vroeger kon een 'topvink' een aardig centje opbrengen. In Roesbrugge kocht de plaatselijke vinkengilde omstreeks 1850 voor 80 frank een legendarische vink die tot 1400 liedjes per uur haalde en zowat alle wedstrijden won. De faam van deze vogel was zo groot dat een massa volk kwam kijken naar elke wedstrijd waar hij werd ingezet. Hoewel het geen vaste gewoonte was in die tijd, had de vogel ook een naam gekregen. Hij werd toepasselijk 'De Yzerweg' genoemd, een verwijzing naar de krachtige trein die toen zoveel indruk maakte. De voorzitter van de Roesbrugse vinkenmaatschappij maakte zelfs een 'heldendicht' over 'De Yzerweg' en de andere kampioenvogels van de vereniging:

'D' YZERWEG UITGELEZEN,
DIE ZONG OVERAL ZEER GOED,
DEN HERCULE GEPREZEN
DIE HAD OOK KOKEND BLOED,
OOK SALOMON VERHEVEN.
HIJ ZONG OOK WONDER SMEL,
EN SAMSON DAER BEVEVEN
WAS OOK EEN BEEST
G'HEEL FEL!

(UIT: L. RUBBRECHT, GESCHIEDBOEK DER
GEMEENTE ROUSBRUGGHE-HARINGHE
VAN 1800 TOT 1907. BRUGGE: 1907. P.159)

↑
VINKEMIER
RAPHAËL LEEUWERCK

VINKEMIER →
ROBERT HOORELBEKE

VINKENWANDELING

Op zaterdagmiddag 26 mei 2012 nam gids Miguel Boutry van Rent a Guide ons mee voor een fikse wandeling in het teken van de vinkensport. De wandeling startte aan het gemeentehuis van Zonnebeke. Het eerste deel bracht ons naar het gehucht Molenarelst, in de volksmond beter gekend als de 'Marul'. Dit is het grondgebied van de vinkeniersvereniging 'De Grensvink'. Onderweg vertelde Miguel honderduit over de geschiedenis van deze vereniging en de vinkensport in het algemeen. We gingen op bezoek bij vinkenpiet Roger Meseure, de voorzitter van 'De Grensvink'. Het vervolg van de wandeling stond in het teken van vinkenvereniging 'De Staalbekken'. We eindigden aan het voetbalveld van Zonnebeke, waar net een vinken-zetting van 'De Staalbekken' van start ging. We smeerden nog vlug de kelen in de kantine alvorens de start van de wedstrijd mee te pikken.

OP 29 SEPTEMBER 2012 DOET MIGUEL
DE WANDELING NOG EENS OPNIEUW.
INSCHRIJVEN KAN VIA 057 23 93 12
OF ERGOEDCEL@CO7.BE

MEER INFO: RENT A GUIDE

+32 (0)488 40 74 40

INFO@RENTAGUIDE.BE

WWW.RENTAGUIDE.BE

DEEL 3: DE VINKENZETTING

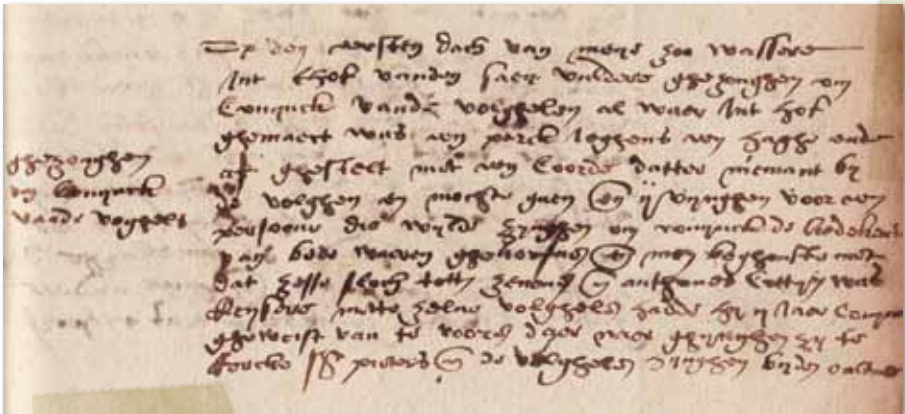
'HET IS EEN RUSTGEVEND MOMENT, MAAR DE VINKENZETTING GAAN. IK BEN IEMAND DIE HET HEEL DRUK HEEFT TIJDENS DE WEEK. [...] MAAR HET UUR VAN DE WEDSTRIJD ZELF IS HEEL RUSTGEVEND. JUUST MAAR LUISTEREN NAAR DE VOGEL. GEMIETEN VAN DE NATUUR. EN DE REST VAN DE WERELD MOET ME GERUST LATEN DAN. HET IS RAAR OM ZEGGEN, MAAR ALS MIJN VROUW OF ZOON OOK MEEDOEN, EN BIJVOORBEELD TIEN PLAATSEN VERDER ZIT- TEN, HOOR IK MIJN VINKEN SCHUIFFELEN. AL DIE ANDERE MOGEN DAARTUSSEN STAAN. IK KEN DE ZANG VAN MIJN VOGELS, HÉ.'

(LUC BLONDEEL, ZOMNEBEKE)

EEUWENOUEDE TRADITIE

De eerste schriftelijke verwijzing naar een vinkenzetting is van de hand van de Ieperse korenmeter en kroniekschrijver Augustijn van Hernighem. Hij beschrijft in zijn kroniek een vinkenzetting en misviering van de Ieperse vinkeniërgilde op 1 mei 1595. Uit deze en andere beschrijvingen kunnen we opmaken dat een aantal van de tradities en gewoontes rond de vinkenzetting weinig veranderd zijn doorheen de eeuwen.

DE EERSTE SCHRIFTELIJKE VERWIJZING
NAAR EEN VINKENZETTING, 1595,
BEWAARD IN DE STADSBIBLIOTHEEK KORTRIJK

Volgens van Hernighem werd op de eerste dag van mei in het hof van de saaiholder gezongen voor het koningschap. Een deel van het hof werd afgezet met touw, zodat niemand te dicht tot bij de vogels kon gaan. Ieder mocht twee vinken inzetten. De liedjes van beide vogels werden samengeteld. De zetting duurde van zes tot zeven uur 's morgens. Anthony Cottyn won en werd meteen ook keizer. Hij was met dezelfde twee vogels de twee jaren ervoor immers koning geworden. Na de zetting ging men gezamenlijk naar de mis in de Sint-Pieterskerk waar de vogels bij het altaar werden gehangen.

In het stadsarchief van Poperinge wordt een reglement bewaard van de Poperingse vinkeniersgilde uit 1684. Het bestaat uit 19 artikelen en is gebaseerd op de statuten van de Kortrijkse vinkeniersgilde, wat aangeeft dat er zelfs in die tijd onderling contact was tussen de vinkeniersgilden. Uit het reglement blijkt dat men in Poperinge anders speelde dan honderd jaar eerder in Ieper. De vinkenkooitjes werden anderhalve meter hoog opgehangen in plaats van op de grond geplaatst, en de spelers mochten elk maar één vink inzetten.

De vinkenmaatschappijen hielden in deze periode vermoedelijk slechts één zetting per jaar. Bij de meeste gildes vond deze plaats de eerste mei of de eerste zondag van mei. Later hield de Poperingse maatschappij haar koningszetting op de eerste zondag van Poperinge Kermis (begin juli).

← EEN VINKENZETTING
IN PROVEN, 1957

WIDDING VAN EEN VINKEN-
ZETTING IN DEERLIJK, 1964

HOE VERLOOPT EEN VINKENZETTING VANDAAG?

Sinds de jaren veertig verlopen de vinkenzettingen over heel Vlaanderen op dezelfde manier. De start van het speelseizoen valt samen met de periode waarin de vogels op drift komen (april-mei) en eindigt op 31 augustus. Elke vereniging organiseert een aantal zettingen per seizoen. Vroeger gebeurde dit enkel op zondagmorgen, vandaag ook op zaterdag, in de namiddag of zelfs tijdens de werkweek. De vinken worden in hun zangkooien in een lange rij (de 'reke') langs de straatkant geplaatst met telkens 240 centimeter ertussen. Daarna schuiven de eigenaars een plaatsje op en tellen ze een uur het aantal 'liedjes' of 'slagen' van hun buurman. Een liedje is enkel geldig als het bestaat uit een voorzang en een slotzang die eindigt op het kenmerkende 'suskwie', de zogenaamde 'Vlaamse' zang. Het liedje moet beantwoorden aan het uitgebreide zangreglement van de Algemene Vinkeniersbond (A.Vi.Bo). Tijdens de zetting lopen zangkeurders rond om hierop toe te zien.

"VOORZANG OF MIDDENZANG MAG BEGELEID EN ZELFS VERVANGEN WORDEN DOOR EEN "ROULADE", MAAR NIET DOOR EEN PINK, EEN TJOK, EEN GROL OF EEN STEEK."

(FRAGMENT UIT HET ZANGREGLEMENT VAN A.VI.BO)

De liedjes worden met streepjes gemarkeerd op een zwartgeverfde houten telregel. Dit vraagt concentratie en uiteraard ook een goed gehoor:

'DE VADER VAN MIJN BUURMAN HAD EEN HOORAPPARAAT.
TOEN WE EENS LANGS DE REKE LIEPEN, MERKTEN WE DAT HIJ OOK EEN
STREEPJE TROK TELKENS DE VOGELS FLOTEN LINKS OF RECHTS VAN HEM.
EN MIJN BUUR FLUISTERDE: "PA, PA... IK ZAL WEL TEKENEN." [LACHT]'

(RIK MIJNGHEER, HOUTHULST)

Bij overmatige regen, storm of hagelbuien kan de zetting geen vol uur doorgaan. In dat geval kan men besluiten de wedstrijd stil te leggen na een half uur. De behaalde resultaten worden dan omgerekend aan de hand van tabellen.

Vinken halen makkelijk 500 slagen per uur. De top-pers gaan boven de 1.000 liedjes in één uur. De gemiddelde zangsnelheid is de laatste decennia sterk omhoog gegaan. Dit heeft ongetwijfeld met de betere voeding en verzorging van de vogels te maken.

NAAR DE ZETTING!

De speelvorm waarbij iedereen voor eigen rekening speelt, wordt 'libertinezetting' genoemd. In de 19de eeuw (vermoedelijk ook vroeger) en begin 20ste eeuw werd er ook in 'complotzetting' gespeeld. Vinkenverenigingen konden dan verschillende vogels samen in het spel brengen, meestal vier. Hun liedjes werden samengeteld. Voor dit doel werden 'maatschappijvogels' aangekocht die eigendom bleven van de vereniging. Enkel betrouwbare en welstellende leden mochten ermee naar de zetting gaan. In die tijd trokken leden van sommige vinkenmaatschappijen vaak tientallen kilometers te voet om aan een vinken-zetting van een andere vereniging deel te nemen. Men liep alleen, met ongeveer 20 meter afstand tussen elkaar. Op die manier konden de vinken elkaar niet horen en werd hun strijdlust dus niet aangewakkerd. Kwam men toevallig een 'wilde' vink tegen, dan werd die met stenen verjaagd. De vinkeniers vertrokken soms al op zaterdagavond om 23 uur, om tegen 7 uur zondagochtend aan de zetting te kunnen deelnemen. Om deelname van verderaf gelegen clubs te stimuleren, werd bij de meeste vinken-zettingen een prijs uitgereikt voor de persoon of de vereniging die (in vogelvlucht) het langst moest stappen. Soms werd er ontbijt voorzien om verenigingen te lokken. Op een Harebeekse uitnodiging uit 1904 staat bijvoorbeeld te lezen:

'AAN DE VREEMDELINGEN ZAL ER KOFFIJ
MET KOEKEBOTERHAMMEN AANGEBODEN WORDEN.'

(UIT S. DE HOLLANDER & J. HARDEMAN, PLAISANTE VINKENIEREN.
EEN SPEELBERG BOEKJE. DRAMOUTER: S.D. 14P.)

EEN VINKENZETTING
IN POPERINGE, 1925

Later trok men per fiets of met een brommertje naar de zetting. Het spreekt voor zich dat dit niet altijd even comfortabel was:

'IK BEN DIKWILS MET DE FIETS GEGAAM. LATER GING IK MET DE BROMMER, MET MIJN VADER ACHTEROP. HIJ HAD TWEE VINKEN MEE. VANACHTER OP DIE BROMMER. WE TROKKEN SOMS NAAR LANGEMARK, NAAR DE BEEKSTRAAT. ALLEMAAL KASSEIEN. VAN HIER NAAR ELVERDINGE, VAN ELVERDINGE NAAR BOEZINGE EN VAN BOEZINGE NAAR LANGEMARK. JONGENS, TOCH. TEGEN DAT JE ER WAS... [...] TOEN IK TOEKWAM MOEST IK VIJF MINUTEN ZITTEN OM TE BEKOMEN. NU ZOU NIEMAND DAT ER NOG VOOR OVERHEBBEN.'

(ANDRÉ VANLEDE, VLAMERTINGE)

De gewoonte van vinkeniers van de Westhoek om over de grens te gaan spelen bleek voor sommigen een ideale dekmantel om kleine smokkelwaar het land binnen te krijgen:

'ER WAS EEN JAAR OF 40 GELEDEN EENS EEN ZETTING IN ABELE, BIJ EEN CAFEETJE TEGEN DE FRANSE GRENS. DE ZETTING GING DOOR LANGS DE FRANSE KANT VAN DE GRENS. NU MAG DAT NIET MEER. ER WAS IEMAND DIE MUL LIEDJES HAD. NA DE ZETTING ZEI HIJ TEGEN ZIJN MAAT: 'MOESTEN WE NU EENTJE GAAN DRINKEN IN DE TAHITI IN ABELE?' DAT LAG ONGEVEER OP ANDERHALVE KILOMETER WANDELEN. TERWIJL ZE DAAR WAREN, GINGEN ZE BINNEN IN DE KEUKEN. DE BAZIN HAALDE EEN KLEIN FLESJE KORTENDRANK BOVEN EN STAK HET IN ZIJN VINKENKOOI. IN DIE VINKENKOOI ZAT ER GEEN VOGEL, NATUURLIJK! ZE TROKKEN DAN TE VOET TERUG NAAR POPERINGE. AAN DE GRENS STONDEN ER COMMIEZEN. DE ENE HAD EEN BLOEMPJE GEWONNEN, DE ANDER NATUURLIJK NIET. 'HEB JE NIETS GEWONNEN?', VROEGEN ZE. 'NEEN, HIJ WOU NIET FLUITEN', ZEI HIJ. EN HIJ WAS DE GRENS OVER, MET ZIJN FLES KORTENDRANK IN ZIJN KOOI. [LACHT]'

(JEAN-PIERRE EN JEAN-MARIE DEWULF, POPERINGE)

DE PRIJZEN

Bij vinkenzettingen krijgt de winnaar naast een bescheiden geldprijs van een paar euro's vaak een prijs in natura, zoals vlees of vogelzaad. Er worden meestal ook bloemen gegeven. Vroeger 'maakten' de vinkeniers de bloemen zelf:

'VROEGER WAREN DE PRIJZEN PAPIEREN BLOEMEN, DIE DE MENSEN ZELF MAAKTEN. IK ZIE HET NOG VOOR ME, MET EEN KRULMAALD DIE ZE ROND HET PAPIER DRAAIDEN. ZE MAAKTEN DAAR ROOSJES VAN. BIJ SLECHT WEER GEBEURDE HET DAT HET PAPIER WAS UITGELOPEN EN HEEL JE KOSTUUM KAPOT WAS TEGEN DAT JE THUISKWAM. [LACHT] DAARNA WAREN HET EEN TIJDJE PLASTIEKEN BLOEMEN.'

(ROBERT HOORELBEKE, LANGEMARK)

Vandaag krijgen de vinkeniers echte planten.
Meestal vallen er ook trofeeën en medailles te winnen.

^ VINKENIER
HENRI PAREYN

'VAN TOEN IK BEGONNEN BEN MET SPELEN, WAREN HET ALLEMAAL BEKERS VAN EEN CAFÉ. IK HAD ER WAARSCHIJNLIJK HONDERD. [...] IK HEB EENS EEN HEEL PAK MEEGEGEVEN NAAR HET NATIONAAL VINKENSPORTMUSEUM.'

(HENRI PAREYN, POPERINGE)

'MIJN EERSTE TROFEE WON IK IN HET JAAR '74. DAT BEKERTJE WAS MAAR 15 CENTIMETER HOOG. MET EEN MEDAILLE MET EEN VINK OP EN EEN STENEN VOETJE. EN ER STOND ZELFS NIETS OP! IK MOEST ZELF MET ZO'N MACHIENTJE EEN ETIKET MAKEN MET "1E KAMPIOEN SIMT-OMERZANGERS" EROP. LATER WERDEN DE TROFEEËN VEEL GROTER. DAT KLEINTJE IS HET EMIGE DAT IK GEHOUDEN HEB. VAN DE REST HEB IK ENKEL DE PLAATJES GESPAARD, DAT NEEMT GEEN PLAATS IN. JE SPEELDE NIET VOOR DE TROFEE.'

(RIK MIJNGHEER, HOUTHULST)

Vroeger maakten sommige vinkengildes zelf medailles door gewone munten te voorzien van een rand met een oogje. Na de Tweede Wereldoorlog konden de verenigingen medailles kopen bij A.Vi.Bo. Vaak stak men ook veel werk in prachtig versierde diploma's. In de negentiende eeuw waren soms prachtige zilveren vinkjes te winnen. Er waren toen ook prijzen voor de vereniging met de meest aanwezige leden en soms voor de buitenlandse (Franse) vereniging met de meeste aanwezige leden. Ondanks de zeer beperkte geldbedragen en prijzen die er te winnen zijn, wordt er heel soms eens vals gespeeld tijdens een vinkenzetting. Sommigen gaan hierin zeer ver, zoals volgende anekdote aantoont:

'ER GING EENS IEMAND NAAR EEN ZETTING. DE VOGL SCHUIFFELDE GOED. TOEN HET GEDAAN WAS, NAM HIJ ZIJN KOOI OP EN BLEEF DIE VOGL SCHUIFFELEN. EEN VAN ONZE LEDEN ZEI: 'DAT IS RAAR, DAT HIJ DIE VOGL OPPAKT EN DAT HIJ BLIJFT SCHUIFFELEN.' TEGEN ZIJN MAAT ZEI HIJ: 'IK GA ER EENS BIJ GAAN EN IN HET PASSEREN EENS DUWEN TEGEN DIE KOOI.' HIJ WANDELDE ER LANGS EN STRUikelDE 'PER ONGELUK' TEGEN DE KOOI, MAAR DIE VOGL BLEEF VERDER SCHUIFFELEN... HET BLEEK VITEINDELIIK DAT ER EEN CASSETTESPELER IN DIE KOOI ZAT. HIJ WAS DIE VERGETEN STOPZETTEN.'

(RAPHAËL LEEUWERCK, WESTOUTER)

KORTFILM SUSKEWIET

Regisseur Peter Ghesquière (°Ieper, 1980) kreeg in het kader van het project de opdracht om een kortfilm te maken over de vinkensport. Ghesquière wou geen documentair werk maken over de folklore van de sport, maar focust op de stille kracht van het groepsgebeuren en de abstractie van de mensenketting tijdens de vinkensetting.

“WAT MIJ EIGENLIJK ENORM AANSPREEKT AAN HET VINKENZETTEN IS DAT HET EEN SOORT COLLECTIEF INDIVIDUALISME IS. HET IS EEN ENORM GROEPSGEBEUREN OMDAT ER SOMS WEL 2000 DEELNEMERS ZIJN, MAAR ANDERZIJDZ ZIT IEDEREEN OP AFSTAND VAN ELKAAR EN IS IEDEREEN MET ZIJN EIGEN DING BEZIG. DE KORTE FILMS DIE IK OVER DIT THEMA GEZIEN HEB, GAAN VAAK OVER DE KARAKTERS EN FOLKLORE, MAAR IK ER HEB NOG GEEN GEZIEN DIE FOCUSSEN OP DE ABSTRACTIE EN RITMIEK VAN DE LANGE GESTILEERDE MENSENKETTING. IK WIL OP ERG VISUELE, DUIDELIJK HERKENBARE EN STREEKGEBONDEN LOCATIES GAAN FILMEN IN DE WESTHOEK EN STEEVAST SHOTS MAKEN WAARBIJ WE ZITTENDE VINKENZETTERS OP EEN LANGE, ZOGEZEGD ONEINDIGE RIJ PLAATSEN. HET GEHEEL MOET DAN EEN EINDELOZE RIJ VINKENZETTERS VAN ALLE LEEFTIJDEN TOMEN OP DE MEEST VITEENLOPENDE EN VOORAL POËTISCHE LOCATIES.”

Op 3, 4 en 10 april 2012 werd op verschillende locaties in de Westhoek gedraaid. Tussen de figuranten die meededen zaten er veel vinkeniers. Onze huisfotografen Nyk Dekeyser en Michaël Depestele maakten deze leuke beelden!

DE TERRESTZANGERS UIT HOOTHULST VIERN HUN
KAMPIOENEN IN 1960. DE FOTO WERD GENOMEN IN
CAFÉ 'FAR WEST' IN DE TERRESTSTRAAT.

DEEL 4: VINKENVERENIGINGEN

RIJKE GESCHIEDENIS

De verenigingen vormen van oudsher de ruggengraat van de vinkensport. Uit het vermelde fragment uit de kroniek van Augustijn Van Hernighem kunnen we afleiden dat er in Ieper al zeker sinds 1593 een vinkengilde was. Een tweede verwijzing naar de Ieperse vinkeniersgilde vinden we bij kroniekschrijver Pieter-Martinus Ramaut. Deze schreef in 1768, maar baseerde zich vermoedelijk op oudere kronieken. Volgens Ramaut werd Jan Caldey in 1629 de eerste keizer van de vinkeniersgilde, die pas twee jaar eerder werd opgericht. Dit zou kunnen betekenen dat de vinkeniersgilde die Van Hernighem beschreef werd opgedoekt om dan in 1627 te worden heropgericht. Keizer Jan Caldey liet samen met hoofdman Charles Leeman en bestuursleden Charles Cappelaer en Hubertus Provengier een blazoenschilderen ter nagedachtenis van zijn keizerschap. Op het blazoenschilderen was een meiboom afgebeeld, het kenteken van de gilde, met errond een kader waar in gouden letters op te lezen viel:

'DHEER CHARLES CAPELAER
DEN KEYSER JAN CALDEY
EN HUBERTUS PROVENGIER
MY MAECKEN TEGEN MEY!'

(FRAGMENT UIT DE KRONIEK VAN J. RAMAUT, BEWAARD IN DE STADSBIBLIOTHEEK IEPER)

Ramaut wist ook nog te vertellen dat het blazoenschilderen zich op het moment dat hij schreef nog steeds in de oorspronkelijke gildekamer van de vinkeniers bevond. De gildekamer was gevestigd in herberg 'Den Meyboom', wat het kenteken van de vereniging helpt verklaren. De gilde voerde als kenspreuk 'Oud-beminders Dianisten', een verwijzing naar de Romeinse godin van de jacht en de wilde natuur.

In 1723 ontstond een conflict. De herbergier van 'Den Meyboom', Gillis Vandervliedt, verhuisde naar herberg 'St Jooris'. De bedoeling was dat de gilde zou meeverhuizen, met inbegrip van al hun meubelen, het beeld van patroonheilige Sint-Philippus, het vermelde blazoenschilderen, de gildetafel,... maar

dit was niet naar de zin van lid Vincent Baus. Deze kon een aantal andere personen overtuigen om samen een nieuwe gilde op te richten in het oude lokaal. In de jaren die volgden werden nog verschillende vinkenverenigingen opgericht in Ieper, met als gevolg dat de oorspronkelijke vinkenvereniging haar kenspreuk veranderde in 'Oudt-beroemde Gulde der Vinckenieren', met als ondertitel 'Oudt-beminders Dianisten'. De gilde maakte er sindsdien ook een erezaak van hun koning telkens een zilveren ketting met 19 zilveren schakels aan te bieden.

De oudste vermelding van een Poperingse vinkeniërsgilde dateert uit 1684. De gilde opereerde onder de naam 'Hooggeachte boomgaerd Vinckeniers' en had als kenspreuk 'Vredende Beminders Dianisten'. De leden van de Poperingse maatschappij kwamen samen in herberg 'Sint-Thomas'. In het stadsarchief worden naast hun reglement ook twee boekjes bewaard. Het eerste, begonnen in 1776, bevat de namen van de nieuw aanvaarde leden en geeft soms details over het gildeleven, zoals korte verslagen van de zettingen. Het tweede boekje is een vervolg op het eerste en loopt tot in de tweede helft van de 19de eeuw. In het eerste decennium van de 19de eeuw werd de gilde ontbonden, maar in 1823 werd ze opnieuw opgericht. Een jaar later werden de boeken echter opnieuw toegevoegd. In 1832 werd de gilde nogmaals heropgericht. De 'nieuwe' gilde erfde de bezittingen van haar verre voorganger, namelijk eene zeer schoone vinke met drie zilveren medaillen ende eene gedoreerde medaille en nog 12 p. en eenige grooten in gelde.

Ondertussen was er een ware explosie van vinkeniërgenootschappen op het platteland. Tegen het einde van de 19de eeuw waren er minstens 71 vinkenverenigingen in Vlaanderen (voornamelijk West- en Oost-Vlaanderen) en Noord-Frankrijk. Heel wat dorpjes in de zuidelijke Westhoek hadden in deze periode een vinkenvereniging. Er zijn sporen van een vinkenmaatschappij in onder andere Vlamertinge, Boezinge, Roesbrugge, Haringe, Abele, Proven, Passendale,...

De meest voorkomende patroonheiligen bij de vinkeniërsgilden waren Philippus en Jacobus, die op die dag hun feestdag hebben. In Ieper werden zij tot in 1945 bij vlaggenwijdingen aangeroepen. Een andere heilige die frequent aanbeden werd bij vinkeniërsgilden was Sint-Gillis, de patroon-

↑
DE VINKEMIEREN VAN ABELE, 1916

heilige van de vogelvangsters. Zijn feestdag valt op 1 september. In 1963 werd onder impuls van de Deerlijkse heemkundige Leon Defraeye Sint-Franciscus van Assisi als officiële patroonheilige van de vinkemiers ingesteld.

MOEILIJKE TIJDEN

Begin 20ste eeuw nam de bloei van de vinkensport een stuk af en werden heel wat verenigingen ontbonden. Hiervoor zijn verschillende redenen. Een eigentijdse bron formuleerde het in 1907 als volgt:

'TOT VOOR KORTEN TIJD WAS DE LIEFHEDERIJ DER BLINDE VINKEN EEN WAAR VOLKSVERMAAK, NIET ALLEEN VOOR DE LAGERE KLASSEN, MAAR OOK VOOR DE BURGERIJ EN DE HOOGERE STANDEN. – MAAR DE TIJD VERANDERT ALLES: SEDERT DE VERVOERMIDDELEN ZOO TALRIJK EN ZOO GEMAKKELIJK ZIJN, VERMINDEREN ALLE LIEFHEDERIJEN, DIE VROEGER 'T VOLK OP 'T DORP ZELF VEREENIGDEN; HEDEN MOET MEN WEG, EN AL ZIJN VERMAAK ELDERS GAAN ZOEKEN. – ALZOO VERMINDEREN DE VINKEMIEREN STEEDS IN GETAL: HIER EN DAAR BESTAAT NOG EEN GILDE, MAAR "WAAR ZIJN DE SCHOONE DAGEN VAN VOORHEEM!"

(FRAGMENT UIT L. RUBBRECHT, GESCHIEDBOEK DER GEMEENTE ROUSBRUGGHE-HARINGHE VAN 1800 TOT 1907. BRUGGE: 1907. P. 160)

Naast een afname van de belangstelling voor de vinkenzetting, was ook de groeiende afkeer voor het verblinden van vinken een oorzaak van de terugloop van de vinkensport. Zoals gezegd zorgde de Eerste Wereldoorlog voor een onderbreking van de vinkensport.

LUITENANT VERSTRAETE EN DE ALGEMENE VINKENIERSBOND

➤

LUITENANT VERSTRAETE, OPRICHTER VAN
DE ALGEMENE VINKENIERSBOND EN VAN VEEL
VINKENMAATSCHAPPIJEN

Na de oorlog kende de vinkensport een nieuwe bloeiperiode dankzij de uitbouw van een goed georganiseerd verenigingsleven. Dat was voor een groot stuk te danken aan Florimond 'Luitenant' Verstraete uit Rumbeke. Zijn bijnaam dankte hij aan zijn verdiensten als officier tijdens de Eerste Wereldoorlog. Na de oorlog werd hij cichoreifabrikant. In de jaren dertig trok hij heel Vlaanderen rond om zijn Puritas-cichorei aan de man te brengen en meteen ook de vinkensport te promoten. Overal waar hij kwam, maande hij de lokale vinkeniers aan zich opnieuw te verenigen in een vinkenvereniging. In 1937 waren maar liefst 69 maatschappijen door Luitenant Verstraete gesticht of heropgericht. Zijn grootste prestatie kwam er in april 1935. Toen gaf hij samen met drukker August Tanghe de eerste editie van De Vinkenbode uit.

Voor het eerst hadden de vinkeniers een eigen weekblad waarin ze de aankondigingen van hun zettingen en de uitslagen ervan konden publiceren. In het eerste nummer van De Vinkenbode werd opgeroepen om een eenheidsfront te vormen. Deze oproep vormde het startsein van een dynamiek die uiteindelijk leidde tot de oprichting van de Algemene Vinkeniersbond (A.Vi.Bo). Deze bond geeft nog steeds wekelijks een vinkeniersblad uit, legt de spelregels vast en ondersteunt de werking van de vinkenverenigingen.

➤

VINKENMAATSCHAPPIJEN KONDEN DERGELIJKE
DIPLOMA'S VERKRIJGEN BIJ A.VI.BO OM BIJ DE
PRIJSUITREIKINGEN TE SCHENKEN

De meeste vinkeniersmaatschappijen in de zuidelijke Westhoek werden officieel opgericht in de jaren '30, toen Luitenant Verstraete rondtrok om de vinkensport te promoten. Een aantal van de maatschappijen zijn echter een verderzetting van oudere verenigingen. Dit is onder andere het geval in Vlamertinge, waar de in 1923 gestichte vereniging 'De Verenigde Vrienden' eigenlijk een verderzetting was van een veel oudere vereniging. Deze maatschappij had als stamlokaal 'De Halve Maen' en droeg als kernleuze 'Vogelzang is de steun van ons vermaek.' In 1940 veranderde de naam van de vereniging in 'Sint-Filip' een verwijzing naar patroonheilige Philippus.

Naamsveranderingen zijn niet ongewoon in de geschiedenis van de vinkenverenigingen. In 1902 werd in Poperinge 'De Jonge Vinkeniers' opgericht. Tijdens het interbellum ging het echter bergaf met de vereniging; de meeste leden hadden ondertussen grijze haren gekregen. Volgens de overlevering zou dit de reden zijn waarom bij een heropricting in 1938 besloten werd de vereniging 'Hoop in de Toekomst' te noemen.

DE LEDEN VAN DE POELVINK UIT POELKAPELLE POSEREN
VOOR HET GEMEENTEHUIS TER GELEGENHEID VAN DE
INHULDIGING VAN DE NIEUWE VLAG, 1955

➤

Een feestelijke dag voor de Vinkeniersgilde 'De Poelvink' te Poelkapelle.
Dienst Gildesambel ingehuldigd. 13 Maart 1955.

KAMPIOEN, KONING EN KEIZER

Elk jaar organiseren de vinkenverenigingen een koningswedstrijd. Wie die wint, mag zich een jaar lang koning van de vinkenvereniging noemen. Wie drie jaar na elkaar de konings-titel behaalt, wordt tot keizer gekroond. De winnaar van een reeks zettingen wordt uitgeroepen tot kampioen van de vereniging. De gilden zetten vroeger elk jaar hun koning en kampioen in de bloemen door ze in stoet thuis

af te halen en vervolgens richting gildelokaal (altijd een café) te trekken. Daar werd – soms tot in de vroege uurtjes – feest gevierd. In sommige verenigingen kleepte men de koning of keizer tijdens de viering aan met een koninklijk kostuum en bijpassend hoofddeksel. Bij 'De Sint-Omerzangers' in Houthulst was er vroeger steevast een accordeonist van de partij wanneer men de kampioenen thuis in de bloemen ging zetten:

'ZE BELDEN AAN EN DAN WERD DE BRABANÇONNE GESPEELD MET DE ACCORDEON. HIERBINNEN STOND HET VOL TAARTEN EN DRANK... HET WAS EEN ECHT FEEST, HÉ! EN ZO GINGEN ZE LANGS BIJ DE EERSTE, TWEDE EN DERDE KAMPIOEN EN DE KONING. TEGEN DAT ZE NAAR HUIS GINGEN, WAREN ER VEEL AL PERTE TOTALE! MAAR TOEN KON DAT NOG, HÉ. DAT WAS SCHITTEREND! MAAR DAT BEGON DAN TE EVOLVEREN. DE ACCORDEON VIEL WEG. ZE KWAMEN DAN MET EEN BANDOPNEMERTJE IN DE PLAATS. GAANDEWEG HADDEN SOMMIGE VROUWEN OOK NIET MEER ZO GRAAG DAT ER TWINTIG MAN IN HUIS KWAM, DE SCHOENEN MAAR HALF AFGEVEEED. DAN KWAMEN ZE NOG MET VIER OF VIJF MAN, TOT ZE OP EEN BEPAALD MOMENT ZEIDEN; "WE GAAN DAT NIET MEER DOEN. WE GAAN VAN DEN EERSTE KEER IN DE ZAAL VIEREN." MAAR DE MOOIESTE VIERINGEN WAREN DIE BIJ DE MENSEN THUIS. JE WIST DAT ZE ROND EEN UUR OF 14 GINGEN KOMEN. JE ZAT AL IN SPANNING TE WACHTEN, TOT PLOTS... "JA, ZE ZIJN DAAR!" JE HART KLOPTE. HET WAREN TRADITIES. EN DAARVOOR ALLEEN AL ZETTE JE JE EEN HEEL JAAR IN... OM KAMPIOEN TE SPELEN... OM ERBIJ TE ZIJN.'

(RIK MIJNGHEER, HOUTHULST)

BIJ DE KAMPIOENEVIERING VAN 'HOOP IN DE TOEKOMST' UIT POPERINGE WERD ER NA DE MAALTIJD GEDANST, 1966

→

MUZIKANTEN EN VRIENDEN VAN DE VINKENIERSGILDE 'ARM MAAR EERLIJK' UIT ZUIDSCHOTE STAPPEN IN OPTOCHT OM DE LAUREATEN TE VIERN

↳

VERENIGINGEN VANDAAG

Alle vinkenverenigingen in de zuidelijke Westhoek zijn aangesloten bij de Algemene Vinkeniersbond (A.Vi.Bo). Ze zijn onderverdeeld in de gewesten Ieper, Proven-Poperinge, Zonnebeke en Houthulst. Anno 2012 zijn er nog 21 verenigingen actief in de vier gewesten. In 2011 waren dit er nog 23. De maatschappijen 'Arm maar Eerlijk' uit Zuidschote en 'De Lustige Zangers' uit Woesten, beide uit het gewest Ieper, werden ontbonden.

↳

HOMORÉ TAFFIN, POPERINGE, JAREN '60-'70

GEWEST IEPER	GEWEST PROVEN-POPERINGE	GEWEST ZONNEBEKE	GEWEST HOUTHULST
KM De Kaaivink	KM Hoop in de Toekomst	KM De Staalbekken	De Molenzangers
KM De Vrijbosvink	KM De Vrije Vinkeniers	KM De Blauwbekken	De Sparrevink
KM Sint-Filip	KM De Jagersvink	Den Blauwe Boogaerd	De Vrijbosvink
KM De Poelvink	KM De Bergvink	KM De Grensvink	KV De Terrestzangers
	De Ware Vinkeniers	Sint-Godelievevink Moorslede*	De Sint-Omerzangers

* De zetel van deze maatschappij ligt niet binnen het werkingsgebied van Houthulst en CO7 en werd daarom niet opgenomen in het project.

De meeste maatschappijen hebben moeite om nieuwe, jongere leden te strikken.

TOEN WIJ ERMEE BEGONNEN WAREN HET ALLEMAAL JONGEREN. [...] IN 1961 HEBBEN DE OUDEREN DE LEIDING VAN DE VERENIGING OVERGEDRAGEN AAN ONS. DE GEMIDDELDE LEEFTIJD IN DE REKE LAG TUSSEN DE 25 EN DE 35 JAAR OUD. NU MOET JE AL ZOEKEN OM IEMAND VAN 25 TE VINDEN. ER ZIJN EEN PAAR HEEL JONGE KINDEREN DIE MEE ZIJN MET VADER OF GROOTVADER, MAAR EENS ZE MOGEN "UITVLIEGEN" IS HET VOORBIJ, HÉ. SOMMIGEN ZIEN DE TOEKOMST VAN DE VINKENSPOORT DAN OOK MET LEDE OGEN TEGEMOET. DE MEESTE VINKENIERS LATEN HET ECHTER NIET AAN HUN HART KOMEN EN ZETTEN ELKE ZONDAG HUN BESTE VOGEL IN DE REKE, ZOALS ZE DAT AL EEUWEN GEDAAN HEBBEN

(ANDRÉ VANLEDE, VLAMERTINGE)

Dit artikel is vooral gebaseerd op:

- F. Santens, Hinc de Vinke. Vichte: 1995. 703 p.
- J. de Laet, Vinken vliegen zelden alleen. Brussel: 2002. 223 p.
- C. Erfelynck, 'Iets over onze speelmuiten'. In: De Vinkenier, jg. 1 (1935), nr. 5.
- M. Broeckhove, Vinkensport in Vlaanderen. Gent: 1969. 163 p.
- Deprez, Alle aspecten van het vinkenieren. Rumbek: 1992. 50 p.
- De Stoop, 'De vink slaat driemaal'. In: Knack, juni 1986, p. 62-68.
- S. De Hollander & J. Hardeman, Plaisante vinkenieren. Een Spielberg boekje. Dranouter: s.d. 14p.
- H. Masquelin, 'Van suskebeew tot suskewiet...'. In: Doviekroniek, 2 (1993), p. 17-19.
- L. Van Acker, 'De oude Vlaamse vinkeniers'. In: Biekorf, 93 (1993), p. 338-368.
- L. Rubbrecht, Geschiedboek der gemeente Rousbrugge-Haringhe van 1800 tot 1907. Brugge: 1907. 165 p.
- F. Van De Vijver, 'Vinken en vinkeniers'. In: Heemkundig handboekje voor de Antwerpse randgemeenten. Borgerhout: 1962, jg. X, nr. 3. 18 p.
- Op www.historischekranten.be zijn bijzonder veel krantenartikelen te vinden met betrekking tot de vinkenverenigingen in en rond Ieper en Poperinge.

FICHES VINKENIERSVERENIGINGEN

De geschiedenis van elk van de 20 vinkenverenigingen in het CO7-werkingsgebied en Houthulst werd gebundeld en samen met een sprekende foto vereeuwigd in de vorm van een infofiche.

JE KAN DE VOLLEDIGE
REEKS KRIJGEN OP DE
TENTOONSTELLING
OF BIJ ERFGOEDCEL CO7

RECEPT 'BLINDE VINKEN'

Blinde vink of (vogel zonder kop) is een heerlijke stukje vlees dat een klassieker is geworden in de Vlaamse keuken. Blinde vink is kruidig gehakt dat een jasje krijgt van rosbief of spek. Je vindt de blinde vink kant-en-klaar bij iedere slager, maar je kunt die ook makkelijk zelf maken. Dit is een recept voor 4 personen:

INGREDIËNTEN:

- 500 gram gemengd gehakt
- 4 sneetjes rosbief
- 2 dl runderbouillon
- een flesje bier (vb. Kasteelbier)
- boter
- kruiden: sjalot, peterselie, tijm, laurier, peper/zout
- tandenstokers

BEREIDING:

- Stoof de fijngesneden sjalot in de boter.
- Voeg de sjalot, samen met een handvol peterselie toe aan het gehakt.
- Meng het gehakt goed en kruid met peter en zout.
- Leg in ieder sneetje rosbief $\frac{1}{4}$ van het mengsel en rol dit op tot je een stevige vorm krijgt. Prik vast met een tandenstoker.
- Kleur de blinde vinken goudbruin in een stoofpot.
- Voeg het bier, de runderbouillon, een takje tijm en wat laurier toe.
- Laat het geheel ongeveer 20 minuten sudderen.

Serveer de blinde vink met aardappelen en verse groentjes. *SMAKELIJK!*

SUSKEWIET EN H.FAMILIE IEPER

'Suskewiet' werd het jaarthema voor de leerlingen van de richting beeldende kunsten uit de Heilige Familie in Ieper. Zo'n zestig leerlingen maakten een artistieke vinkenkooi en ontwierpen alternatieve affiches met de vinkensport als onderwerp. De klas van het zesde jaar toegepaste beeldende kunsten ging nog een stap verder. Zij werkten een fictief personage uit dat naar een vinkenzeiting gaat en het nodige moet meenemen om die dag rond te komen. Al dit materiaal werd vormgegeven op maat van het personage.

SUSKEWIET IN HOUTHULST

Op 24 juni 2012 vindt in Houthulst het Nationaal Kampioenschap van België voor Vlaamse Vinken­zang plaats. Een heuse organisatie die een grote volks­beweging met zich meebrengt. Een evenement dat het gemeentebestuur van Houthulst niet onopgemerkt voorbij wilde laten gaan. De dienst Vrije Tijd greep deze gelegenheid aan om na te gaan hoe de vinkensport in Houthulst in de kijker kon gezet worden. Al snel bleek dat de gemeente een organiserende partner kon vinden in CO7 en de Stad Harelbeke. Daarnaast wilde Houthulst ook zijn eigen accent leggen. Samen met het lokale vinkengewest, de lokale handelaren en HOUTHULST verbeeldt werden in Houthulst nog twee acties opgezet.

EXPO 'VINKENS­PORT HOUTHULST IN BEELD'

Tijdens de jaarlijks Meifoor werd in het gemeentehuis stilgestaan bij de vinkensport uit de tijd van toen... In een unieke tentoonstelling werden beelden getoond uit de lange geschiedenis van de vinkensport in Houthulst.

7
DE LEDEN VAN DE KASTEELVINK UIT MERKEM TER GELEGENHEID VAN EEN
OPTOCHT BIJ DE AANSTELLING VAN BARON PIERRE DE COMINCK DE MERCKEM
ALS BURGEMEESTER, JAREN '60.

Uit de archieven van de verschillende Houthulstse vinkenverenigingen konden foto's worden opgehaald van vieringen, zettingen en kampioenen uit ver vervlogen tijden. Een filmpje van een Houthulstse vinken-zetting anno 1985 maakte het historische plaatje compleet. Daarnaast werd een bijzonder zeldzame collectie van vinken-kooitjes - samengebracht door vinkenier Kenji Pattyn - voor de gelegenheid vanuit de thuisbasis naar het gemeentehuis verplaatst.

ETALAGEWEDSTRIJD 'WIE ZOEKT, DIE VINKT'

In het kader van het kampioenschap werkte cartoonist Filip Cardoen samen met het gemeentebestuur van Houthulst een wedstrijd uit waarbij op vitrines of aan gevels van lokale handelszaken cartoons werden geschilderd. Deze cartoons leggen zowel een link naar de vinkensport als naar de handelaar van de zaak in kwestie. Net zoals de vinkeniers streepjes zetten op hun telregel, zo zette ook cartoonist Filip Cardoen turfstriepjes verborgen tussen de cartoons. Nog tot 24 juli kunnen vinkenliefhebbers in groot-Houthulst aan de hand van een wedstrijdformulier op zoek naar turfstriepjes in de etalages. Wie het juiste aantal turfstriepjes vindt, maakt kans op mooie prijzen. Deze zoektocht langs de Houthulstse vitrines toont dat Houthulst een echte vinkengemeente is, want maar liefst meer dan vijftig handelaren verleenden hun medewerking aan dit project en stelden hun etalage of gevel ter beschikking.

EN VERDER?

SUSKEWIET IN HARELBEKE

De collectie van het Vinkensportmuseum was voor het Harelbeekse stadsbestuur de aanleiding om samen met partners een project over de vinkensport op te starten. Na een analyse bleek de collectie van het museum waardevol te zijn omwille van haar volledigheid. De collectie wordt volledig opnieuw verpakt, geïnventariseerd en zal online kunnen bekeken worden. Het archief krijgt een veilig onderkomen in het stadsarchief van Harelbeke.

De vinkensport heeft heel wat gewoontes, gebruiken en een eigen taal die vaak heel oud zijn. Dat immaterieel erfgoed willen we in kaart brengen. Er wordt op zoek gegaan naar manieren om dat aspect van de sport te documenteren. Samen met de vinkeniersgemeenschap willen we ook nagaan welke stappen er kunnen genomen worden om de vinkensport te borgen: hoe kunnen we ervoor zorgen dat de tradities doorgegeven worden aan een volgende generatie?

Bewustwording is een eerste stap. Daarom werkte het stadsbestuur samen met CO7 aan een rondreizende tentoonstelling. Er wordt ook een fotowedstrijd georganiseerd en het project zal aanwezig zijn op een aantal vinkensportwedstrijden. Voor de kinderen komt er een educatief pakket. Om deze redenen zal er ook een aanvraag tot erkenning als immaterieel erfgoed ingediend worden. Op de website www.harelbeke.be/suskewiet zal vanaf 1 september 2012 het project te volgen zijn. Het project Suskewiet wil tegelijk als experiment dienen: hoe kan je immaterieel erfgoed documenteren, bewaren en doorgeven?

Het project is een initiatief van het stadsbestuur Harelbeke met steun van de provincie West-Vlaanderen en de Vlaamse Overheid en medewerking van de Algemene Vinkeniersbond (A.vi.bo), CO7, Tapis Plein, Volkskunde Vlaanderen, het Sportimonium en het KATHO expertisecentrum voor erfgoededucatie.

← EEN VINKENIER MET DE TYPISCHE
BLOEMEN ALS PRIJS, 1960

ROGER BONIJS, DEINZE,
JAREN '60-'70

EEN ONGEKENDE VINKENMAATSCHAPPIJ IN DE JAREN DERTIG

MUZIEKEVENEMENT SUSKEWIET

Op 29 september 2012 vindt in Langemark een muziek- en jongerenevenement plaats in samenwerking met Jeugdhuis De Flodder (Langemark-Poelkapelle) en Hypnoiz (Ieper). In de namiddag kan je opwarmen met Radio Langemark. 's Avonds zijn er verschillende concerten en is er animatie voorzien. Benieuwd naar het programma? Dan moet je zeker langskomen, want de namen, die maken we niet bekend. De artiesten treden op in 'een reke' en zullen afwisselend hun lied zingen. Vlaamse zang of Waalse zang?

SUSKEWIET!

COLOFON

SAMENSTELLING: CO7

EINDREDACTIE: CO7 en Gemeente Houthulst

LOGO SUSKEWIET: Design Sense

VORMGEVING: ImpessantPlus

DRUK: Tanghe Printing

FOTOGRAFIE: Michaël Depestele, Nyk Dekeyser

REGIE EN BEELDMATERIAAL KORTFILM: Peter Ghesquière

HISTORISCHE FOTO'S: Privécollecties 'WESTHOEK verbeeldt', behalve op p. 44, 58 en 71 Stadsarchief Harelbeke

MET DANK AAN O.A.

- De vinkeniers en verenigingen die aan het project hebben meegewerkt, met in het bijzonder Luc Blondeel, Raphaël Claeys, Jean-Marie en Jean-Pierre Dewulf, Robert Hoorelbeke, Raphaël Leeuwerck, Rik Mijngheer, Henri Pareyn, Filip Santens en André Vanlede
- De leerlingen en leerkrachten van de richting beeldende kunsten uit de Heilige Familie in Ieper
- De figuranten en medewerkers van de kortfilm 'Suskewiet'
- De vrijwilligers van 'WESTHOEK verbeeldt'
- Het stadsarchief van Poperinge en Harelbeke

De uitgever heeft ernaar gestreefd de auteursrechten op afbeeldingen te regelen volgens de wettelijke bepalingen. Diegenen die menen nog rechten te kunnen doen gelden, kunnen zich alsnog wenden tot CO7.

VU: Voorzitter CO7, Frans Masson – Grote Markt 1, 8970 Poperinge

Wettelijk Depot: D/2012/10.815/2

WWW.SUSKEMIEUWS.BE

PARTNERS SUSKEWIET:

CULTUURDIENST

ERFGOEDCEL

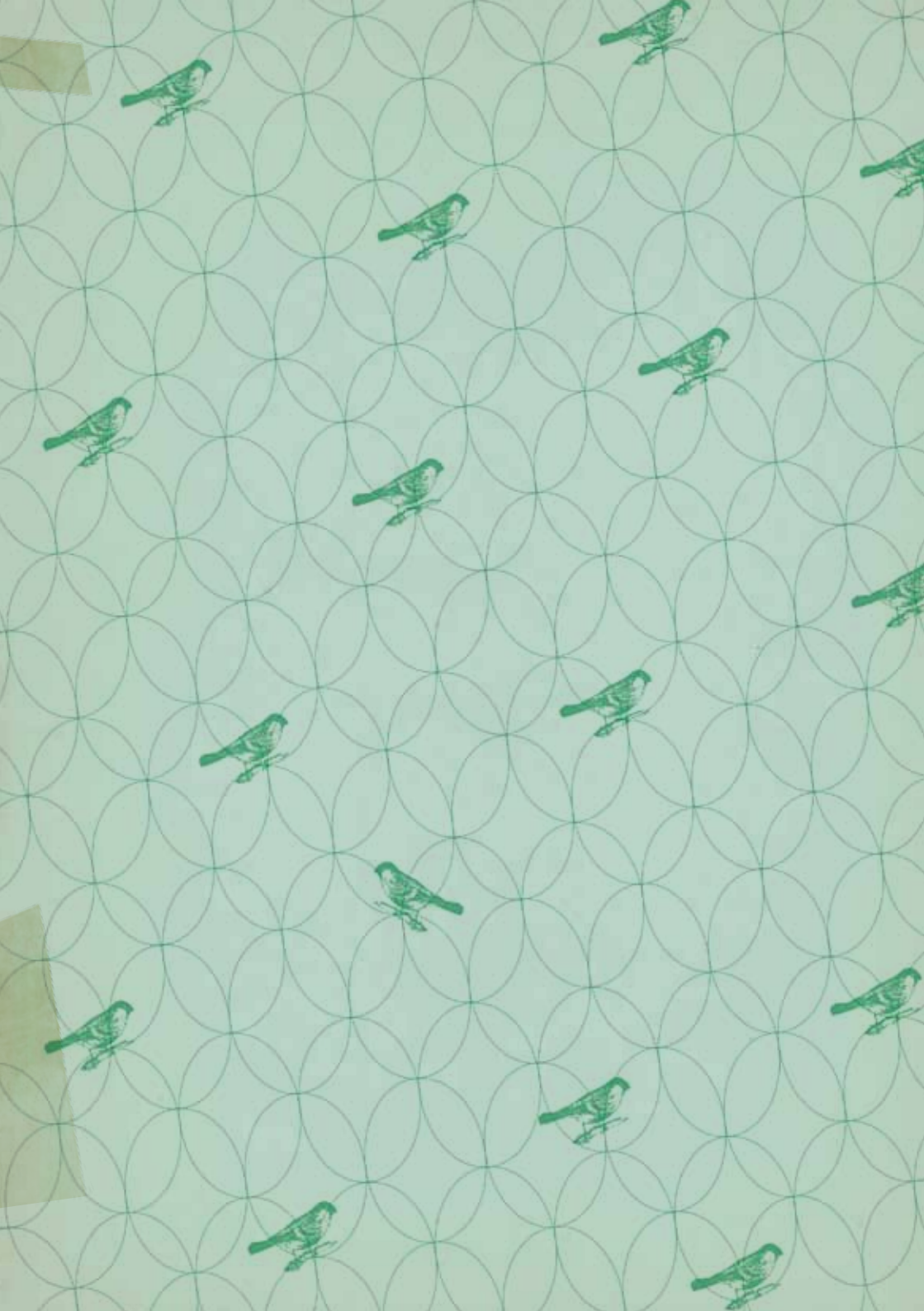

A.Vi.Bo

HYPNOIZ

WWW.SUSKENIEUWS.BE